

Sonia liraiña

Behiñere ez dut jakin Aldontzari zer gertatu izan zitzaion neskatxa harekin. Sonia benetan neskatxa polita zan, agian politena, udakutsuko erritxo hartan.

Ba zekian hori Soniak, eta hala ibili omen zan gaztezaroko urte txuri-gorri haietan, mutillen bihotzetan zulogiñen pipia zurean antzo.

* * *

Soniaren laguntxo izandakoak anitz ziran. Bata, gazte samurra, anartean bere sei arreben artean bizi izandakoa. Samurregia, noski, emazteki batekin naierazko jolasetan jarduteko.

Aldontza zan gazte samur hau. Honen begietan itsasoa agiri izan ohi zan, begi urdin argiak baitzituen; zeruaren zatia ala ur-tantoa ziruditen begiak. Soniarenak, ordea, beltzak ziran. Eta biurriak, Zorrazleak.

Aldontzak Soniarengana maitetasun suarra ukan zuan bere bularreran.

Bigarren maitariak, Urzai ta Gelbentzu izan ziran, biak batera sentitu izan baitzuten Soniaren begien soera berokoia.

Baiña Aldontzak, zoritxarrez, Soniari atsegini ez zitzaion bizi bidea izango zuan. Itsastarra zan; konpoetan egotaldi luzeak egin behar izango zituan. Eta Sonia ez zan, noski, arrizko iduri apain, baiña otza.

Gelbentzu gonazalea zan aiflean; Sonia, ordea, galtzazalea. Ez orraitio berak jazten zitualako —agirian behintzat—, galtzadunen barruan zer bizia, gizaseme odolduna somatuaz poztutzen zalako baizik.

* * *

Aldontzaren maite-aro lehendabizikoa, poliki asi zan.

Sonia illunabar batean ezagutu zuan, itsas-gaiñeko aitzetan zegoan jatetxe alaian. Gaztelu zaharren itxura zeukan jatetxe harek, eta ilun-

tzetako argi-illunean aintziñako sorgiñen ez baiña oraingo, ta betiko, gonadunen maite-ardoak sortutako lillura nabaritzeko, tokirik txanbeliñena ta laiñotsuena zan.

Negu-leheneko arrats-behera eze harek, berekin zeraman miñeria. Aldontzak, bere ikaste-saioak egoki bukatu berri, itsaso neurkaitza zeukan besoak luza ta zabal, laztanik gozoenak artzeko gertu. Bizipi-dea uhiñen gaiñekoa izango zuan eta portu bakoitzean amorant berria sortzeko aukera paregabea... Horixe esaten genion legorrean geratuko giñan haren adiskide aspaldikoek.

Aldontzak ba zuan penaren ondarra txastatu beharreko ordua.

Bai. Han urrunetan izango zituen milla maitari, edari-truke, usai-gozo-truke, diru-ordez, aragizko maite-dardara eskeiñi izango zio-tenak.

Aldontzaren bihotza, ordea, ar berriak minberatua, bere kai politean geratu beharreko zan.

Neskatxa bat izen gozoa zuana, alegia: Sonia...

* * *

Hau, pelotariaren alaba zan eta erritxo hartatik iges egin zuan, udazkenak bere laiñozko errezelak zabaldu bezin laister, aiñara iduri.

Pilotu-gai gaztearen bizitzako liburuan, lerro berri ta gorrimiñak agertu ziran lehendabizikoz. Aurtzaroko egun ariñak eta gaztezaroko aste alaiak, aize zurrunbilloak astindu ta eraman zituan, deabruak dongaren arima bezela.

* * *

Aldontzak, behiñola aitortu zidan bere maitemiña: Sonia eder zitzaion, ta bildur zan. Ezetzaren bildur. Edota, etorkizunaren bildur.

Halaere, Aldontza bezelako dantzari azkarrik ez zegoan erritxoan, eta Soniari atsegin zitzaion guztien aurrean, bere burua, dantzaririk liraiñena bezela agertzea.

Ez ziran koxka pitiñak Soniarenak.

Itxura, agerpena, batetik. Baiña urrunetako maitaria, nunbait, ez zan bere gustoko zera. Senar balizkakoa ez zan harentzat egiten zana. Biziko alarguntasuna ez zan janari auta Soniarentzat.

Pelotariaren alabak beste aize batzuk zituan bere txapeltokian.

Urzairen alde onak ere ikusi nai izan zituan eta urteak aurrera joanik, emakumeak ohi duan gudu-joera berezirako, bere ardura ta tresnak gertuko zituan, noski.

Aldontzaren ahoz zerbait jakin nai izan nuan, baiña alperreko lana, ordea, aspaldi hartan.

* * *

Sonia, bere aitarekin ta amarekin joan zan joan udazken hartan, Madrid alderantz. Giro hartako bizipidea, hala-halakoa izanen zan harentzat. Aldontzaren oroipena baiño sarkorragoa noski.

Buru-mendu medarretakoen asmo ta jobide motzak baiño zabala-goak izan zituan, hangoak. Baserri-usaiak astinduko zituan. Eta santu-jazteak ere bai.

Egunak, agian ez ziran hain luzeak izango, baiña illunetako orduak bai, orraitio, esna bizitzeko. Kanpoko aizea ta argia baiño nahiago izan zuan gau-giro epela ta dantzari ariñen besartea.

Ba nekian jakin, Urzai ere damurik geratu zana bere erritxoan. Soniaren edertasunak lilluratutako txoria zan hau ere. Adin inguru batean eziña izan ohi da buruaren zartadei men egiterik, kilikagarriago baitira aragiaren deiera ta zaiñen astin-nahia

Gelbentzu, bai, eldu izan zan Gaztela zabaleko uri zahar baiña berri-nahiko hartara. Ez zioan Soniaren galde soillik; galtzarpean ba zeramazkian zenbait garatz eta irabazpideko arazo. Egiten ere, hainbat mutil azkarren buru zorrotzek hantxe arkitu izan baitituzte ondasun berriak iristeko iturri ezkutu ta gordeak.

Ederki estali zidan niri Gelbentzuk, mixterioaren isilla.

Aldi hartan ta ez lehenago ta ezta gero ere, ez nuan nik Sonia ederrearekin artu-emanik izan.

Atsegingarri izan zitzaigun gure taldeko batzuei. Guk geuk, ordea, Aldontzarentzat eskeiñi izan genduan usakume fiabar hura.

Gelbentzuren anima, zabala zan, itsasoa iduri. Haren galbaiaren neurririk ez nuan zertu. Gizasemeek alkarrentzako izan behar zutela, maiz esanik zeukan.

* * *

Urrengo udaran, Sonia gure mendi ezeetarantz berriro agertu zanean, ez genion suma aurpegi ta kopetan, are gutxiago begietan, lehengo mardul-antxa, lehengo argitasuna, lehengo izaera.

Auts-igurtzi lodia zeraman masailletan, eta begi-inguruetan ikazkiñaren ukitua. Halaere, ez zan hori urik eta txaboirik izaten ez zualako, aukeran. Emakumeen aize-joera zan. Ez zan aski, jakiña, berez polita izaterik. Politasun horrek astero ta maizago ere, aldatu behar gorria ukan ohi zuan.

Berdintsu-kutsua ezpaitzan haren gogoko zera. Aldako txoriaren izaera zuan maitakorrigo besterik baiño.

Halatsu gizonetan ere.

Lege zaharreko gazterik ez zitzaion kolkopeko lore. Joan, etorri, ibili, aldatu... horra neskatxaren gurpil urduria. Halaxe, eguzkia ber-

dintsu xamar izanik aspergarri baldin bada ere, illargiak ba ditu bere aldakuntzak.

Soniaren gogo, illargiarena baiño ere aldakorragoa zan. Beti berizalea, lehen ikusigabearen egarri, urduritasunaren zimikoak noiz-nahi zirikatua. Haren buruko illeak ere, legun luze, labur kixkur, beltz, gorrista, urdin ta are berde ere jantzi izan zituan.

* * *

Esanak esan, Aldontzaren arnasa, Soniarentzako izan zan aspaldi luzean. Lehendabiziko maitetasunaren griña ta garra, ezigaitzak izan!

Entzun nuan, entzun ere, itsastar gazteak Soniari baiezk azken itza eman ziola, udako egun epelaren agur-une minkunean .

La Coruñan alkar arkitu zuten, ta Aldontzari ziri ederra sartu gogo izan zion neskatxak, Galiziko uri alai ta kristaltzu hartara, mutillaren galde soil-soillik eldu izan zala-ta. Lanbro eme ta ozkirri ezearen doiñuan eskeiñi zion Aldontza samurtuak, ezkontza-itza.

Soniaren asmoaren sakonak ez zuen ondarrrik, agian.

Urzaik esan zidan berri hori, Ez nion siñistu. Ezifña zitekean, Nik ez nuan behiñere Soniarik ikusi Madrilleko kale ta aretoetan, baiñan hemen gaindiko ibillerak, hangoen neurri borobilla ematen zidaten.

Eta zer? Ez, ezertxo ere ez. Hauxe soillik: ez ninduan bete Soniak bere jokabideaz, Aldontzari eskeiñia baldin bazegoan.

Besteak beste, neretzat opa ez nuana, ez nuan opagarri Aldontzarentzat batipat, baiña ezta beste iñorentzat ere.

Horregatik, arbindu nintzan, eta Aldontzaren senideei, haren jomuga jakiñerazteko eskatu nien. Ameriketa alderako joera zeraman gure mutil zintzoak eta handik itzultzean izango omen zan ezta-jaia. Halako kanpaiak aizatu zituan, behintzat, Sonia arrai labanak.

Aldontzaren senideei nire gogoaren egoneziña agertu bezin laster, irri ximela erakutsirik, batere ez estutzeko erantzun zidaten.

Ez zala, alegia, Aldontza, Soniaren sare mehetan eroriko ta galduko.

Ez dakit zer gertatu zan orduan, Aldontzaren barruan.

Geroztik ez da erriratu. Ameriketan bertan legorrera omen zan, behin-behingoz, ta gero, Gran Colombiana untzietako itsasgizon bilakatu. Aldontza gizarajoa!

Eta geroztik ez dut jakin, Soniaren semetxo beltzeraren aita zein izan zan.

E. ERKIAGA.

1965.